

Nr 284.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken; given Stockholms slott den 16 april 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

K. Dahlberg.

Förslag

till

Förordning

om ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken.

Härigenom förordnas, att 1, 3, 5 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken, skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Å enskilde — — — nedan stadgas.

Skall avverkningen ske för oundgängligt husbehov inom skifteslaget, där fastigheten är belägen, eller angränsande skifteslag, vare tillstånd icke erforderligt; ej heller, där det avverkade virket skall upphuggas till ved för att inom det område, där denna förordning äger tillämpning, användas för oundgängligt husbehov. Virke efter dylik avverkning — — — nedan sägs.

3 §.

Vill någon — — — tillstånd till avverkningen.

Träd, som enligt sådant tillstånd må avverkas, skola före avverkningen genom förrättningsmannens försorg stämplas med särskilt märke. Dock må, där det i särskilt fall finnes vara av förhållandena påkallat, förrättningsmannen i den omfattning, som prövas lämplig,

medgiva, att träd, som 1.5 meter från marken icke i någon riktning hålla, barken inberäknad, minst 20 centimeter i genomskärning, avverkas utan föregående stämpling. Vid dylik avverkning skall iakttagas vad förrättningsmannen föreskriver om tillsyn därå; och må avverkade träd ej å skogen kolas eller från skogen avföras, innan de genom förrättningsmannens försorg blivit uppmätta och med föreskrivet märke stämplade.

På anmälan — — — å exportsåg.

5 §.

Göres anmälan, varom i 3 § sägs, före den 1 april, skall förrättningen företagas och avslutas före den 1 påföljande oktober. Förrättning för stämpling, som i 3 § tredje stycket sägs, skall, ändå att anmälan därom gjorts efter april månads ingång, företagas och avslutas enligt vad i första punkten är stadgat. Uppstår under — — — påföljande december.

Anmälan bör — — — antagas kräva.

Tiden, då — — — är sagt.

9 §.

Bedriver någon — — — virkets värde.

Innefattar förfarande — — — är sagt.

Låter någon — — — två hundra kronor. Lag samma vare, där någon bryter mot sådan föreskrift om tillsyn å avverkning, som skogstjänsteman enligt 3 § andra stycket meddelat, eller i strid mot vad i samma stycke är stadgat kolar eller avför träd, som ej blivit uppmätt och stämplat.

Denna förordning skall träda i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
april 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÄRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Departementschefen, statsrådet Dahlberg anförde härefter:

Historik.

I den numera upphävda skogsförordningen för Västerbottens och Norrbottens läns kustland av den 24 juli 1903 stadgades förbud för skogsägaren att i vissa angivna avseenden — framför allt för export, försågning och pappersmassefabrikation — fritt disponera över undermåligt, icke torrt barrträd, med mindre tillstånd till trädets avverkning till fritt förfogande erhållits av vederbörande skogstjänsteman på sätt närmare angavs i förordningen. Dock var hemmansägare eller åbo ej förment att, även utan sådant tillstånd, av hemmanets skog till oundgängligt husbehov låta försåga undermåligt virke å sådana såginrättningar, vilka ej voro avsedda till försågning av virke för export (husbehovssågar). Uttrycket »oundgängligt husbehov» tolkades så, att därmed åsyftades oundgängligt husbehov inom ifrågavarande två län; och i överensstämmelse härmed ansågs föryttring inom länen av undermåligt virke, sågat å husbehovssåg, vara tillåten.

Då emellertid från skilda håll framhölls, att dylik tillämpning av lagbestämmelserna medförde fara för skogsbestånden, blev detta en av anledningarna till att Kungl. Maj:t i propositionen nr 70 till 1915 års riksdag framlade förslag till ny skogsförordning för ifrågavarande landsändar. Detta förslag, som likaledes var byggt på dimensionsprincipen, innebar utsyningsstväng vid all avverkning av undermåliga, icke torra barrträd för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets oundgängliga husbehov. Under samma riksdag väcktes motion (nr 207) i andra kammaren av Ad. Viklund med hemställan, att riksdagen med avslag å propositionen måtte för sin del antaga ett vid motionen fogat förslag till ny skogslag för ifrågavarande områden, vilket i huvudsak överensstämde med ett av norrländska skogsvårdskommittén den 16 mars 1912 avgivet förslag till dylik lag. I motionärens förslag bibehölls det i 1903 års förordning stadgade förbudet mot fri dispositionsrätt i vissa avseenden över undermålig skog; dock skulle jordägaren vara berättigad att utan särskilt tillstånd av fastighetens skog för användning inom orten (d. v. s. de båda länen) till eget eller annans oundgängliga husbehov eller till allmänt ändamål låta försåga undermåligt virke å husbehovssåg, och funnes ej sådan såg å fastigheten eller i dess närhet, skulle dylik försågning få ske jämväl å annan såginrättning (exportsåg), dock att för sådan händelse försågningen finge avse allenast fastighetens eget eller med densamma i sambruk varande fastighets husbehov samt äga rum under vissa närmare angivna villkor. Genom nämnda undantagsbestämmelse bleve, framhöll motionären bland annat, skogsägaren bibehållen vid möjligheten att kunna utan särskilda utsyningskostnader åstadkomma nödig utrensning av skadade och torkande träd, en möjlighet, som i propositionen blivit väsentligt försvårad, enär det icke kunde löna sig att anlita skogstjänsteman för utsyning och stämpling av träd av dylik beskaffenhet. Såsom korrektiv mot skogsskövling genom husbehovsavverkning av undermålig skog innehöll Viklunds förslag en bestämmelse, att dylik avverkning ej finge så bedrivas, att skogens återväxt uppenbarligen äventyrades eller fastigheten komme att sakna nödigt virke för eget husbehov.

Riksdagen antog Kungl. Maj:ts förslag med vissa ändringar, av vilka i detta sammanhang endast må nämnas den, att den i propositionen föreslagna friheten från utsyningsstväng utsträcktes till att omfatta avverkning för oundgängligt husbehov inom skifteslaget, där fastigheten vore belägen, eller angränsande skifteslag, dock att virke efter dylik avverkning icke skulle få försågas å exportsåg, så framt det ej stämplats.

Det må erinras, att i den skrivelse (nr 193) till Kungl. Maj:t,

vari riksdagen tillkännagav sitt beslut i frågan, bland annat anfördes följande:

Inför den kritik, som riktats mot dimensionslagar i allmänhet, kunde det givetvis ifrågasättas, huruvida detta slags lagstiftning borde vidare utvecklas och bibehållas. Den meningen hade ock gjort sig gällande, att man i varje fall borde avvakta det förslag, som snart torde vara att förvänta från skogslagstiftningskommittén, för att se, huruvida icke detta förslag med lämpliga tillägg och förändringar skulle kunna passa för jämväl nu ifrågasvarande landsdelar.¹⁾

Ehuru vissa skäl kunde anföras för en sådan mening, hade riksdagen emellertid icke ansett sig böra ansluta sig till densamma utan fastmer ansett sig böra i allt huvudsakligt tillstyrka Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, som obestriddigen måste anses innebära väsentliga förbättringar. Därest annat bättre lagförslag skulle i en nära framtid kunna framläggas, varigenom dimensionsprincipen bleve avløst av andra trygghetsåtgärder mot skövling samt skogsvårdssynpunkterna bättre tillgodosedda, syntes intet hindra, att ett sådant förslag komme att ersätta dimensionslagen för Norrbottens och Västerbottens läns kustland. Särskilt med hänsyn till de fördelar, som det nya förslaget syntes innebära för skogsägaren genom det biträde, som komme att lämnas honom av den nya tjänstemannakåren — skogsingenjörerna och tillsyningsmännen, vilka skulle handhava tillämpningen av den föreslagna lagen — funne riksdagen sig icke böra avslå förslaget.

Riksdagen hade blivit till fullo övertygad om önskvärheten av att genom forstliga kontrollåtgärder utan alltför stort ingripande i den enskildes dispositionsrätt över skogen kunna reglera den flerstädes i riktning mot skövling pågående avverkning av undermåligt virke, som fritt bedreves för tillgodoseende av länens behov av undermåligt virke. Vid övervägande, på vilket sätt sagda reglerande lämpligast borde genomföras, hade riksdagen funnit det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget i det avseendet vara i huvudsak tillfredsställande, och riksdagen hade också insett de fördelar, förslaget erbjöde ur rent forstlig synpunkt. Emellertid hade riksdagen kommit till den uppfattning, att förslaget innebure ett alltför stort ingrepp i den enskildes dispositionsrätt över skogen och, därest det oförändrat upphöjdes till lag, komme att alstra missnöje i orten. De fullt lojala avverkningar av undermåliga träd, som fritt bedreves för avyttring t. ex. till icke skogägande grannar för fyllande av deras behov av ved, byggnads- och stängselvirke m. m., komme att genom förslaget onödigtvis väsentligt försvåras och därtill förenas med kostnader på grund av skyldigheten att erlagga s. k. utsyningsavgifter, varom förslaget innehölle bestämmelse. Då vidare skogsägaren för nyssnämnda ändamål ofta torde avverka, förutom torra, även skadade eller torkande träd, d. v. s. just sådana, som ur skogsvårdssynpunkt i första hand borde avverkas, komme förslaget att jämväl rent forstligt sett så till vida vara mindre lämpligt, som det komme att lägga hinder i vägen för sagda rensningshuggningar, vilka skogsägaren nu vore i tillfälle att företaga på egen hand. Genom den av riksdagen beslutade jämkningen bleve däremot såväl skogsägarnas som ortsbefolkningens berättigade intressen vederbörligen tillgodosedda, samtidigt som staten i skäligen utsträckning erhöle möjlighet att forstligt reglera de omstridda avverkningarna för länens behov.

¹⁾ Nämnda kommitté är fortfarande sysselsatt med omarbetning av allmänna skogsvårdslagen den 24 juli 1903.

Den nu gällande förordningen i ämnet av den 18 juni 1915, vilken trädde i kraft den 1 januari 1916 och liksom tidigare författningar i ämnet vanligen kallas dimensionslagen, innehåller de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna med de av riksdagen för dess del antagna ändringar.

I skrivelse den 25 september 1916 har nu *Västerbottens läns landsting* — efter motion av förenämnde Viklund — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till ny skogslag för Norrbottens och Västerbottens läns kustland i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag till förordning i ämnet, om vars antagande av riksdagen Viklund, såsom ovan omnämnts, väckte motion vid 1915 års riksdag. Vid skrivelsen har fogats avskrift av Viklunds inom landstinget väckta motion, vars motivering i allt väsentligt ansluter sig till vad Viklund anfört i sin riksdagsmotion.

Hemställt
om ny dimen-
sionslag.

Västerbottens läns hushållningssällskap har i skrivelse den 25 november 1916 förklarat sig instämma i landstingets hemställan — utom beträffande en detalj av densamma — med den reservation dock, att hushållningssällskapet ansåge sig bundet av sitt uttalande endast så länge ej en fullt effektiv skogslag antagits såsom ersättning för den föräldrade och icke på forstlig grundval vilande dimensionslagen.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län, som till Kungl. Maj:t överlämnat landstingets och hushållningssällskapets framställningar, har tillstyrkt bifall till den föreslagna förändringen såsom synnerligen välbetänkt och av behovet påkallad.

Däremot hava *överjägmästarna i de fyra nordligaste distrikten*, i utlåtanden till domänstyrelsen, ställt sig avvisande under samfällid erinran, att då den nu gällande dimensionslagen varit i tillämpning allenast omkring ett år, kunde det föreslagna utbytet icke anses motiverat. Det vore för övrigt svårt att yttra sig om dimensionslagens verkningar, enär under det år den varit i tillämpning rått exceptionella förhållanden till följd av kriget, ity att de onaturligt stegrade träkolsprisen föranlett skogsavverkningar eller ansökningar därom i förr ej anad omfattning, vilket återigen haft till följd, att den alltför fåtaliga skogspersonalen ej medhunnit alla utsyningar, som begärts antingen för utövande av rationell skogsvård eller beredande av tillgång på saluvirke. Även hava gjorts åtskilliga anmärkningar i sak mot det förordade lagförslaget, framför

allt att det icke byggde på enhetlig princip för de områden, där det skulle tillämpas: avverkning för läuens behov skulle vara fri — allenast icke skogens återväxt äventyrades eller fastigheten komme att sakna nödigt virke för eget husbehov — medan annan avverkning skulle vara ofri; om skogen behövde skydd i ena fallet, behövde den det också i det andra.

Ej heller *domänstyrelsen* har funnit anledning föreligga att tillstyrka framställningen; och har styrelsen i infortrat utlåtande härutinnan yttrat i huvudsak följande:

I allmänhet vore det ytterst vanskligt att yttra sig angående verkningarna av en lag, som ej tillämpats under längre tid än ett år, och det vore ännu svårare i ett fall som det nu föreliggande, då fullständigt opåräknade faktorer, såsom oerhört stegrade priser på trävaror och skogsprodukter, komme att spela in. Hade under år 1916 rätt normala förhållanden, hade det varit lättare att genomföra förordningens tillämpning med beräknade arbetskrafter och jämsides med en lugnt skeende organisation av dessa. Nu hade man i stället varit nödsakad att improvisera; och under sådana förhållanden vore det lätt att inse, att en förordning, som ytterligare innebure begränsning mot förut av enskildas förfoganderätt över sin skog, skulle mötas med visst misstroende och motstånd. Bortsåge man från sådana omständigheter att — såsom framhållits i ett av överjägmästarnas utlåtanden¹⁾ — de oerhörda priserna på träkol verkat därhän, att sågtimmer användes till framställande av träkol och att efterfrågan å virke till försågning för export å vissa orter absorberat allt tillgängligt virke till men för byggnadsföretag inom orterna, torde ur privat-ekonomisk synpunkt inga reella skäl hava anförts för det föreslagna utbytet. Fäste man sig däremot vid nämnda omständigheter, sedda i anslutning till konsekvenserna av det Viklundska förslaget, vore det endast tillfredsställande, att den gällande förordningen ägt tillämpning under det gångna året, ty eljest hade betydande arealer av för skogskolning välbelägna skogar sannolikt blivit omvandlade i penningar. För övrigt kunde det icke befordra en målmedveten utveckling att redan efter en tillämpningstid av ett eller annat år ersätta en skogslag med en ny sådan. Slutligen ville styrelsen i fråga om hushållningssällskapets yttrande framhålla, att jämväl det Viklundska förslaget vore byggt på den föräldrade dimensionsprincipen.

Hemställan
om nya detalj-
stadganden.
1 och 5 §§.

Emellertid är det ej blott mot lagen i dess helhet utan jämväl mot vissa detaljföreskrifter i densamma, som anmärkningar framställts.

Sålunda har *Västerbottens läns landsting* i sin ovan omförmälda skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte omedelbart vidtaga sådana åtgärder, att möjligheten för befolkningen å centralplatser i länets kustland att erhålla nödigt byggnadsvirke och bränsle från orten bleve ökad. Till stöd för denna hemställan, vilken också tillkommit efter motion av Viklund, har framhållits, att gällande dimensionslag

¹⁾ Se sid. 10.

onödigtvis inskränkte den enskilde skogsägarens dispositionsrätt över skogen och dessutom i betänklig grad fördyrade eller rent av hämmade tillgången på byggnadsvirke och ved för den icke skogägande befolkningen å vissa större centrala platser, till följd varav ett utpräglat missnöje, överallt franträtt bland nämnda befolkning och skogsägarna i närheten av desamma.

I berörda hemställan hava *Västerbottens läns hushållningssällskap* och *Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet* instämt.

Överjägmästarna hava i sina förut omförmälda utlåtanden till domänsstyrelsen anfört följande:

a) *Överjägmästaren i övre Norrbottens distrikt*: Framställningen i vad den avsåge bränsle borde tillmötesgå. Särskilt med tanke på bränslefrågans svåra beskaffenhet för närvarande och med den ringa tillgång på personal, som finnes för utsyningarnas utförande, borde dimensionslagen ändras därhän, att förfoganderätten till skogen i och för dess avverkning till brännved för försäljning inom kustlandet bleve fri. Ett dylikt medgivande torde icke behöva medföra några för skogarnas bestånd förödande verkningar, enär omfattningen av sådana vedavverkningar i förhållande till skogsmarkernas arealer måste bli relativt små. Förmågan hos den enskilde skogsägaren att på egen hand kunna rätt sköta sin skog skulle även härigenom på visst sätt belyas. Vad åter anginge byggnadsvirke avstyrktes framställningen. I mån av utvecklingens fortgång hade givetvis kustlandets behov av virke för husbehov och allmänna ändamål i hög grad ökats och ökades alltjämt. Städer och industrisamhällen förbrukade mer och mer virke, vadan avsevärda kvantiteter husbehovsvirke nu måste anses bli hämtade från de enskilda skogarna i kustlandet. Samma skäl, som förorsakat utsyningstvånget i allmänhet i fråga om undermålig skog, torde därför även gälla mot den ifrågasatta friare förfoganderätten över byggnadsvirke.

b) *Överjägmästaren i nedre Norrbottens distrikt*: För att undgå den stora svårigheten att anskaffa erforderligt bränsle av barrved borde vid avverkning av ved till husbehov — således ej för kolning — nu stadgad inskränkning, att densamma ej finge användas utanför näst angränsande skifteslag, bortfalla. Genom ett sådant medgivande kunde skogsskövling i större skala icke åstadkommas och därigenom skulle mycket av den ovilja, med vilken den nya dimensionslagen nu betraktades, försvinna. Att helt återgå till den förut gällande dimensionslagens ståndpunkt och sålunda frigiva även byggnadsvirket vore däremot icke tillrådligt. Från sin tjänstgöringstid å Kalix revir såsom revirförvaltare hade överjägmästaren kunnedom om ett flertal hemman, som skövlades på sin skog genom tillämpning av då gällande bestämmelse, att virke för husbehov, däri inräknat sliprar, telefon- och telegrafstolpar, stängselslanor m. m., utan vidare finge avverkas och transporteras till orter inom Norrbottens och Västerbottens län. På den tiden voro icke motorsågarna så allmänt i bruk som nu, men icke dess mindre skövlades betydande arealer skogsmark.

c) *Överjägmästaren i Skellefteå distrikt*: Bekymren för vedbrist samt brist å byggnadsvirke på de större centrala platserna inom kustlandet vore nog berättigade, ity att dimensionslagens bestämmelser lade sådana hinder i vägen, att leverans av barrved och byggnadstimmer till dylika platser vore så gott som utförbar. I denna del borde lagen omarbetas. Det vore icke möjligt att kunna förse de större samhällena med bränsle och byggnadstimmer enbart från kronans skogar; transportkostnaderna bleve nämligen för dryga.

d) *Överjägmästaren i Umeå distrikt*: Den föregivna bristen på byggnadsvirke och bränsle vore icke förorsakad av brist på virke, då väl aldrig förr ens närmelsevis sådana kvantiteter virke utsläppts i marknaden som nu. Den verkliga orsaken vore i stället, att å vissa virkesslag efterfrågan blivit så stor och därigenom priserna så höga, att skogsägaren föredroge att sälja sitt virke så, att han erhöle högsta möjliga betalning. Om t. ex. för brännveden kunde betalas lika höga eller högre priser än för kolved och om detsamma gällde i avseende å byggnadsvirket gent emot för annat ändamål sålt timmer m. m., skulle utan minsta tvivel behovet av både bränsle och byggnadsvirke lätt fyllas. Men då för träkol betalades sådana priser, att t. o. m. timmer inrestes i kolmilorna, måste erkännas, att minst sagt abnormala förhållanden vore rådande. Även om byggnadsvirke och bränsle finge fritt avverkas, skulle — därest ej förbud utfärdades för dess användning till andra ändamål, något som dock vore svårt att kontrollera — med säkerhet bristen å byggnadsvirke och bränsle lika fullt kvarstå, vartill komme den särskilt under dessa tider synnerligen stora risken för många hemmansskogars ödeläggelse inför frestelsen av den tillfälliga höga förtjänsten. Så snart normala förhållanden inträtt, komme den gällande förordningen att uti ifrågavarande hänseende visa sig tillfredsställande.

Vad under d) anförts har ytterligare betonats av *skogsingenjören i Umeå skogsvårdsområde*, vilken på begäran av överjägmästaren i Umeå distrikt avgivit yttrande i frågan till honom.

Domänstyrelsen, vilken, såsom jag redan nämnt, framhållit, hurusom träkolstillverkningen och virkesexporten å vissa orter till följd av rådande exceptionella förhållanden absorberat allt tillgängligt byggnadsvirke till men för byggnadsföretag inom orterna, har vidare yttrat följande:

Med nu gällande bestämmelser torde tillgången på byggnadsvirke under vanliga förhållanden vara säkerställd, men välbetänkt vore, om brännved utan föregående utsyning finge till enskilda för egen förbrukning avverkas och säljas oberoende av belägenheten av den fastighet, varå avverkningen ägde rum. Det torde nämligen, även då 1903 års dimensionslag gällde, icke hava i någon större utsträckning ägt rum, att byggnadsvirke för husbehov erhållits från längre bort belägna skogar än inom angränsande skifteslag, och i fråga om brännvedsavverkningens frigivande under vissa villkor torde det relativt låga rotvärde, som dock alltjämt erhöles å vedvirket, ej komma att locka till skogsskövling.

I samband härmed ville styrelsen beträffande bestämmelserna i gällande dimensionslag angående stämpling av husbehovsvirke, som skulle försågas å exportsåg, framhålla en omständighet, som i viss mån torde kunna bidra till att öka tillgången å byggnadsvirke för husbehov. I 5 § stadgades nämligen, att anmälan om sådan stämp-

ling skulle ske före den 1 april, varefter förättningen skulle företagas före den 1 oktober. Nu torde emellertid rätt ofta förekomma, att dylikt virke avverkades under tiden den 1 oktober—den 1 april och att det för ägaren vore synnerligen förmånligt, om detta virke kunde få försågas vid såsom exportsåg avsedd motor- eller lokomobilsåg under nämnda tidsperiod; men med tolkning enligt bokstaven av nämnda bestämmelser läte detta ej sig göra. Då skogsägaren hade tillåtelse att avverka sådan skog utan föregående stämpling och skogstjänstemannens åtgärd att stämpla sådant virke blott och bart vore en kontrollåtgärd och icke sammanhänge med skogsskötseln, borde densamma kunna få utföras under vilken årstid som helst och då virkesägaren så begärde, blott att andra behörigen ansökta förättningar icke härigenom bleve eftersatta.

Styrelsen förordade alltså följande ändringar i och tillägg till gällande dimensionslag:

1 §.

Å enskilde — — — — — stadgas.

Skall avverkningen — — — — — nedan sågs.

Sådant tillstånd vare ej heller erforderligt i fråga om till kastved upphugget virke, vilket försålts till enskilde inom orten för egen förbrukning.

5 §.

Göres anmälan — — — — — december.

Anmälan, som avser stämpling av sådant virke, som omförmäles uti 3 § andra stycket, för dess försågning å exportsåg, må oberoende av vad här ovan stadgas vid behov ingivas till vederbörande skogstjänsteman, som har att så snart sig göra låter utan åsidosättande av andra behörigen ansökta förrättningar densamma företaga.

Anmälan — — — — — kräva.

Tiden, då — — — — — är sagt.

I fråga om 5 § har *hushållningssällskapet* — under instämmande från *Kungl. Maj:ts befullningshavande i Västerbottens län* — härjämte fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på att tiden för utsyningsförrättningarnas avslutande, vilken satts till den 1 oktober, icke iakttoges och att inom flertalet skogsvårdsområden förrättningarna icke torde hinna avslutas förr än inemot årsskiftet, då snöbetäckningen lade absoluta hinder i vägen för iakttagande av återväxt och markförhållanden och då träden ofta vore belagda med snö, som hindrade ett rätt bedömande av deras ålder och växtlighet. Att under sådana förhållanden den forstliga behandlingen av skogarna måste bliva ytterst underhållig, framhöll *hushållningssällskapet* såsom ett faktum, vilket ej ens av förrättningsmannen kunde bestridas.

Samtliga de hörda *överjägmästarna* hava vitsordat, att begärda utsyningar icke alltid hunnit utföras inom stadgad tid.

Domänstyrelsen har erinrat, dels att styrelsen i cirkulär den 30 maj 1916 medgivit, att utsyningarna finge bedrivas med 6 stämpelingsyxor i stället för — såsom förr varit regel — endast 4 sådana, till följd varav den utsynade kvantiteten virke per dag under 1916 i en hel del fall varit betydligt, kanske upp till 50 procent, större än under föregående år, dels ock att, såsom känt vore, sedan en hel del såsom synnerligen nödvändiga ansedda arbeten på kronoparkerna uppskjutits, all tillgänglig personal placerats å skogsvårdsområdena. Sålunda ansåge styrelsen, att från dess sida intet underlätits för att så långt det varit möjligt tillmötesgå de år 1916 i osedvanligt stor omfattning ingivna ansökningarna om utsyning av undermålig skog.

3 §.

Beträffande 3 § hava *fullmäktige i järnkantoret och järnverksföreningen* med anledning av de svårigheter, vari den svenska järnhandteringen för närvarande befunde sig med avseende å den för tackjärnsframställningen nödiga träkolsanskaffningen, i skrivelse den 9 juni 1916 gjort följande framställning hos Kunngl. Maj:t i syfte att möjliggöra ökad träkolsfångst i de nordliga delarna av landet:

Enligt 3 § i gällande dimensionslag måste avverkning av undermåligt barrträd, som ej vore torrt, föregås av utsyning och stämpling, även om avverkningen ägde rum för kolning. Denna föreskrift, som ej hade någon motsvarighet i de äldre dimensionslagarna, hade ännu ej varit i tillämpning så lång tid, att ett på större erfarenhet grundat omdöme kunde fällas om dess verkningar, men redan nu kunde med visshet antagas, att den i avsevärd utsträckning komme att lägga hinder i vägen för uttagande av ved till förkolning.

För att skogsägaren med fördel skulle kunna planera en kolning för vinterleverans, måste han hava visshet om att under sommarmånaderna få disponera skogen för upphuggning. Innan några åtgärder för kolning företoges, upprättades vanligen kontrakt med köpare om försäljning av kolen till visst pris. Utan att på förhand veta, om veden bleve tillgänglig, kunde inga kontrakt upprättas, och då måste kolningsarbetet slås ur hågen. Vid nu rådande högkonjunktur på träkol önskade naturligen alla, som hade därtill tjänlig skog, att få omsätta denna i kol, och följden hade blivit, att en massa ansökningar inströmmat till vederbörande skogstjänsteman den 1 april. För närvarande vore det även av särskilt stor ekonomisk betydelse för skogsägarna att få avsättning för från transportleden mera avlägset belägen kolved, vilken under normala tider ej kunde uttagas. Men med den tidsödande förrättning, som måste bliva en följd av varje träds förseende med kronstämpel, kunde helt visst endast ett fåtal av nyssnämnda ansökningar behandlas före den utsatta tiden, och de, som verkligen medhunnas, måste man antaga bliva avslutade så sent, att veden ej hunne hösten 1916 tillräckligt uttorka, varför kol-

ning under närmast instundande vinter lämnade ett dåligt resultat eller omöjliggjordes.

Men även under normala förhållanden med vanligen gällande kolpriser kunde en skogsägare inom dessa delar av landet endast med svårighet utnyttja sin till kolning tjänliga gallringsved med nu gällande förordning. Med den rådande bristen på för utsyningarna erforderliga skogstjänstemän vore nämligen ovissheten att inom därför tjänlig tid kunna få disponera skogen i de flesta fall alltför stor, för att skogsägaren skulle våga fästa sig genom leveranskontrakt, och att företaga kolning utan att på förhand hava förvissat sig om avsättning för kolen ville nog ej någon riskera.

Det torde fördenskull helt visst kunna påstås, att den nya förordningen, sådan den nu skulle tillämpas med stämpling av varje träd, komme särskilt för år 1916 att direkt lägga hinder i vägen för träkolning inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland till stort men för järnindustrien, vilken redan förut fått vidkännas utomordentliga svårigheter för anskaffande av behöfliga kvantiteter träkol. För länens skogsägare, som genom förordningen drabbats av stora inskränkningar i dispositionsrätten till sin skog, måste det dessutom bliva särskilt kännbart att ej bliva i tillfälle att utnyttja nuvarande enastående konjunkturer på alla skogsprodukter. Vad som tvivelsutan lade största hindret i vägen för avverkningars börjande på därför lämplig tid, vore den tidsödande utstämplingen och bristen på därtill erforderliga skogstjänstemän. Då stora ekonomiska värden vore beroende av dessa utsyningar, borde allvarligen ifrågasättas, huruvida icke staten för dessa arbeten skulle åtminstone tillvidare kunna använda något mindre kvalificerad arbetskraft, än som hittills varit fallet.

Med stöd av vad sålunda blivit anfört och under ytterligare framhållande av det bekymmersamma läge, den svenska järnhanteringen befunde sig uti med avseende på träkolsanskaffning, hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte tillvidare bevilja dispens från bestämmelsen att träd, som komme att användas till kolning, skulle, innan de avverkades, genom förrättningsmannens försorg förses med kronans stämpel. För utövande av nödig kontroll över avverkningen torde vara tillfyllest, att ytterlinjerna på den trakt, där avverkning vore avsedd att äga rum, bleve genom förrättningsmannens försorg utmärkta med kronans stämpel.

I infortrat utlåtande över denna framställning har *domänstyrelsen* i huvudsak anfört följande:

Det torde ej kunna förnekas, att gällande dimensionslag och särskilt dess 3 § verkat såsom en ytterligare inskränkning uti skogsägarnas i ifrågavarande delar av landet förfoganderätt över sin skog, och det vore under sådana förhållanden lätt förklarligt att, då det därjämte blev känt, vilken stor personalbrist vore rådande inom skogsstaten, skogsägare och köpare av träkol skulle bliva oroliga för att ej inom rätt tid erhålla utsyning av det virke, som avsetts för kolning.

Styrelsen hade ock med kännedom härom sökt göra vad i dess förmåga stått för att underlätta arbetet med utsyningar i enlighet med dimensionslagen bland annat genom att den 30 maj 1916 och således redan innan den förnyade instruktionen för skogsstaten den 28 april 1916 hunnit från trycket den 26 juni 1916 ut-

komma, utfärda sitt redan förut omförmälda cirkulär till samtliga skogsstatens tjänstemän angående virkesutsyning och stämpling.

Efter att härom från orterna hava inhämtat upplysningar trodde sig styrelsen kunna meddela, att i huvudsak samtliga inom föreskriven tid 1916 ansökta utsyningar av virke till kolning inom Norrbottens och Västerbottens läns kustland blivit avslutade omkring mitten av augusti månad samma år.

Beträffande själva principfrågan eller huruvida det skulle vara nödvändigt att förse varje stam av växande skog, som skulle användas till kolning, med kronostämpel, eller huruvida det särskilt med hänsyn till nödig kontroll kunde anses vara tillfyllest att med kronostämpel utmärka endast gränserna för den trakt, inom vilken virke till kolning skulle uttagas, torde böra framhållas, att det icke vore möjligt att härom fälla ett allmängiltigt omdöme, enär förhållandena i skogen vore av så vitt skilda slag. I sådant hänseende finge styrelsen erinra, att inom de trakter av landet, som här vore i fråga, blädningen varit och fortfarande vore det skogsbrukssätt, som mest tillämpades. En följd härav vore, att skogstrakterna företedde en blandning av olika bestånd, vilka stundom omärkligt överginge i varandra och vilka, rationellt skötta, måste behandlas på olika sätt. Större sammanhängande kalhyggen uppstode ej inom blädningsskogen, där återväxt såsom regel beräknades erhållas genom självsådd och där föryngringsluckorna gäves en relativt liten utsträckning.

Då till kolning i regel ej användes annat virke än smärre toppar och avfall från föregående avverkningar av gagnvirke samt smärre stammar av undertryckt skog och gallringsvirke av mindre dimensioner, vilket sistnämnda slag av virke stamvis och med stor försiktighet utplockades ur medelåldriga och yngre bestånd, sade det sig självt, att till kolning avsett virke måste inom blädningsskogen förekomma synnerligen ojämnt fördelat och merendels i smärre kvantiteter på varje särskild plats.

Emellertid förekomme inom nämnda delar av landet särskilt i fråga om trakter, där skogen vid den första gången företagna avverkningen varit övervägande likåldrig och övermogen, att efter borttagande av överbeståndet endast funnes kvar en mängd undertryckta trädindivider, vilka så länge överskärms, att de saknade förmåga att vidare utveckla sig. Dessa måste borttagas, för att livskraftiga bestånd skulle kunna där uppstå. Ungefär enahanda vore förhållandet, där till följd av ogynnsamma förhållanden trädslag inkommit på marker, där de saknade varje förutsättning att kunna utväxa till gagnvirkesdimensioner, och följaktligen snarast borde borttagas. I båda dessa fall utgjordes den skog, som skulle avverkas, ofta nog av huvudsakligen enbart till kolning dugligt virke, och måste avverkningen av densamma bedrivas såsom kalavverkning. Ur skogsvårdssynpunkt vore det i dylika fall fullt tillräckligt att med stämpelmärke förse endast gränserna för sådana hyggen.

Emellertid tillkomme en omständighet, som icke blivit beaktad i framställningen, nämligen kungörelsen den 19 november 1915 angående gottgörelse till statsverket för utsyning av virke i vissa fall inom de sex norra länen m. m., där det stadgades, att utsyningsavgifter till olika belopp skulle utgå för virke av träd, som 1.5 meter från marken hölle, barken inberäknad, minst 20 centimeter i genomskärning, och för virke av annat slag. Ett generellt medgivande i enlighet med framställningen skulle sålunda komma i konflikt med nyssnämnda kungörelse, enär

det icke bleve möjligt att, sedan skogen blivit avverkad till kolved utan föregående klassificering och beräkning av dess kubikmassa, rätt debitera den utsyningsavgift, som skulle erläggas. Av denna anledning och med hänsyn till vad här ovan blivit anfört beträffande skogarnas växlande beskaffenhet och de särskilda beståndens krav på olika behandling ansåge sig styrelsen icke böra tillstyrka bifall till framställningen i nu föreliggande form.

Skulle emellertid inom kustlandet i vissa fall kunna medgivas avverkning av virke till kolning utan att kronostämpel skulle behöva dessförinnan åsättas varje stam, erfordrades, syntes det, att härvid fästes sådana villkor, att dels den utsyningsavgift, som för detta virke skulle erläggas, skulle kunna beräknas enligt bestämmelserna uti ovannämnda kungörelse av den 19 november 1915, dels skogs- och beståndsvårdens växlande fordringar skulle kunna tillgodoses och nödig kontroll utövas, vilket endast därigenom syntes utförbart, att vederbörande förrättningsman lämnades befogenhet att i varje särskilt fall avgöra, huruvida det vore nödvändigt, att varje stam, som skulle utsynas, försåges med stämpel eller ej.

Då det sålunda vore påvisat, att i en del fall hänsynen till skogsvårdens fordringar ej med nödvändighet påkallade, att vid utsyning jämlikt dimensionslagen alla stammar före avverkningen försåges med kronostämpel, och då det uti sådana fall endast mera undantagsvis torde röra sig om träd med grövre diameter på 1.5 meters avstånd från roten än 20 centimeter, hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till den 1917 sammanträdande riksdagen föreslå, att 3 § i dimensionslagen skulle erhålla följande förändrade lydelse:

3 §.

'Vill — — — särskilt märke, dock att beträffande träd, som 1.5 meter från marken ej hålla 20 centimeter i genomskärning, på förrättningsmannen må ankomma att giva tillstånd till sådana trädets fällande och apterande utan föregående stämpling. Därvid skola lämnas tydliga föreskrifter rörande avverkningens omfattning och i fråga om vad som skall iakttagas för vinnande av nödig kontroll över sådan avverkning. Dock må sådant virke icke under några förhållanden å platsen kolas eller från skogen avföras, innan detsamma genom vederbörande skogs-personals försorg blivit uppmätt och försett med föreskrivet stämpelmärke.

På anmälan — — — exportsåg.'

Även *Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens och Västerbottens län* hava hörts över framställningen. Förstnämnda myndighet har — med bifogande av utlåtanden från Norrbottens läns hushållnings-sällskaps förvaltningsutskott och skogsvårdsnämnd, vilka instämt med domänstyrelsen — anfört följande:

Kungl. Maj:ts befallningshavande kunde för sin del ej förstå annat, än att om den tidsödande stämplingen av varje särskilt träd i vissa fall vore onödig, borde den i sådana fall icke heller förekomma, och detta allra minst under en kristid sådan som den nuvarande.

Vad beträffade den inskränkning i vederbörande förrättningsmans rörelsefrihet, domänstyrelsen med hänsyn till innehållet i kungörelsen den 19 november

1915 gjort i sitt förslag till ändring av 3 §, syntes det mindre lämpligt, att en siffra, hämtad från en utan riksdagens hörande tillkommen författning, infördes — låt vara med riksdagens medverkan — uti en av densamma beslutad författning. I så fall måste åtminstone denna siffra äga en i sig tämligen absolut karaktär, något som Kungl. Maj:ts befallningshavande i saknad av fackinsikter på området icke i här förevarande fall kunde bedöma. Det förefölle därjämte, som om, då kungörelsen den 19 november 1915, såvitt här vore fråga, endast avsåge att bestämma en norm för utsyningsavgifternas utgående, det icke borde vara omöjligt att härutinnan utfinna ett annat sätt än det nu gällande även för det fall, att fråga vore om virke av mer än 20 centimeters genomskärning 1.5 meter från marken.

Under förutsättning, att detta resonemang låte sig praktiskt genomföras, syntes 3 § i dimensionslagen böra erhålla ungefär följande ändrade lydelse:

'Vill — — — — — särskilt märke, dock att i fall, då förrättningsmannen ur synpunkten av vederbörlig kontroll över skogens vård ej anser nödigt, att alla stammar före avverkningen förses med sådant märke, på honom må ankomma att i sammanhang med meddelande av föreskrifter beträffande avverkningens omfattning och kontrollen däröver giva tillstånd till trädens fällande och apterande utan föregående stämpling. Sådant virke må icke under några förhållanden å platsen kolas eller från skogen avföras, innan detsamma genom vederbörande skogspersonals försorg blivit uppmätt och försett med föreskrivet stämplingsmärke.

På anmälan — — — — — exportsåg.'

Den lättnad, som bifall till ett dylikt förslag skulle bereda träkolstillverkningen inom Norrbotten och Västerbotten, kunde befaras komma att ofördelaktigt inverka på avverkningen av ved till bränsle inom sagda län. Redan nu, då vedtillgången avgjort vore i knappaste laget för att inte säga något mera, torde man kunna påstå, att en kraftigt bidragande orsak härtill vore, att folket föredroge den mera lönande kolvedshuggningen och kolningen framför bränsleupphuggning. Kungl. Maj:ts befallningshavande hölle före, att en utsträckt kolningsverksamhet komme att göra detta allvarsamma missförhållande ännu mera framträdande. Det syntes därför Kungl. Maj:ts befallningshavande, som i saknad av överblick av ställningen icke kunde avgöra, i vad mån allmänna intressen påkallade en ökad tillgång på träkol, nödigt, att i god tid åtgärder vidtoges, exempelvis genom användning av utkommen-derad militär, för att under alla förhållanden säkerställa bränslebehovet under vintern 1917—1918.»

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län ävensom länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott hava förklarat sig instämma i hushållningssällskapetets ovan omnämnda tillstyrkande av ny dimensionslag i överensstämmelse med Viklunds motion vid 1915 års riksdag, vilket innebär, att de anse, att avverkning för kolning bör vara fri.

Jag erinrar, hurusom överjägmästarna och även domänstyrelsen i sina tidigare här ovan refererade utlåtanden yttrat sig jämväl om den vidsträckta omfattning, vari kolningen särskilt under nuvarande exceptionella förhållanden förekommer. Överjägmästaren i Skellefteå distrikt har därvid också uttryckligen framhållit, att avverkning av färskt

kolvedsvirke icke under några förhållanden borde undandragas kontroll, och skogsingenjören i Umeå-skogsvårdsområde har förklarat sig avstyrka kolvedens frigörande från utsyningsång, så länge träkolen betingade pris, som vore konkurrenskraftiga med såväl pappersmasse- som delvis även sågverksindustrien.

Slutligen har *Västerbottens läns hushållningssällskap* — med instämmande från *Kungl. Maj:ts befällningshavande i länet* — gjort följande uttalande i fråga om de avgifter för utsyning av undermålig skog, varom föreskrifter meddelas i 8 § dimensionslagen och kungörelsen den 19 november 1915 angående gottgörelse till statsverket för utsyning av virke i vissa fall inom de sex norra länen m. m.:

8 §.

Utsyningsavgifterna enligt dimensionslagen, vilka förr utgingo i form av gottgörelse till förrättningsmannen med 5 kronor per förrättningsdag jämte 3 kronor i ersättning för kost och husrum, inginge jämlikt 1915 års kungörelse numera till statsverket och beräknades efter visst öretal per kubikmeter fast mått utsynat virke. Fastän man uppenbarligen åsyftat, att utsyningsavgifterna ej skulle bliva för skogsägaren mera betungande än förut, hade det dock visat sig, att kostnaderna i genomsnitt ökats med ungefär 90 procent, och i vissa enstaka fall hade de motsvarat ända till 50 à 60 kronor per förrättningsdag. En dylik ökad beskattning vore orättvis.

Enligt samma kungörelse skulle minsta avgift för utsyningsförrättning utgöra 3 kronor. Det inträffade emellertid vid varje avverkning, att ett eller annat ostämplat träd kullsges genom fällning av stämplade träd eller att ett fällt stämplat träd bleve hängande på ostämplade träd. I båda fallen ävensom för upptagning av utfartsvägar nödgades skogsägaren avverka ett mindre antal träd utan föregående stämpling och en särskild förrättning erfordrades för åsättande av kronostämpel å dylikt virke. Den kubikmassa, för vilken en skogsägare sålunda tvingades att begära särskild förrättning, bleve ofta mycket ringa och utsyningsavgiften uppginge stundom till högre belopp än värdet av det virke, förrättningen avsåge.

Slutligen måste det anses egendomligt, att en skogsägare, som i skogsvårdens intresse ville hushålla med fullmåliga träd, över vilka han ju hade fri dispositionsrätt, icke hade avgiftsfri utsyning av dylika träd; och därför hemställdes, att sådan utsyning skulle verkställas utan någon avgift för skogsägaren.

I anledning av detta uttalande hava de hörda överjägmästarna yttrat följande:

a) *Överjägmästaren i övre Norrbottens distrikt:*

Om vid tillämpningen av föreskrifterna i ämnet icke särskilt lades an på att utnyttja eventuella möjligheter för fördyring av utsyningsförrättningarna — vilket icke kunde ifrågasättas få förekomma — kunde icke med fog påstås, att avgifterna vore betungande, allra minst om man betänkte förmånen för skogsägaren att mot dessa avgifter få skogen rationellt vårdad och att eljest erhålla råd och anvisningar för densammas rätta skötsel.

b) *Överjägmästaren i nedre Norrbottens distrikt:*

Enligt uppgifter av skogsingenjören och ^obiträdande skogsingenjören inom Luleå skogsvårdsområde utgjorde utsyningsavgifterna i medeltal per förrättningsdag:
 Inom Luleå skogsvårdsområde — Pitedalen — 9: 22 kronor
 » » » — Luledalen — 13: 17 »

Högsta utsyningskostnad per förrättningsdag utgjorde respektive 20: 93 och 34: 35 kronor.

Härav framginge, att utsyningsavgifterna icke avsevärt överstege de avgifter, som förr utgingo; utsyningskostnaden debiterades då i allmänhet med 10 kronor per dag, icke 8 kronor såsom hushållningssällskapet uppgåve. Att minsta utsyningsavgiften — 3 kronor — mången gång stode i missförhållande till det påstämplade virkets värde, vore sant endast under förutsättning att bestämmelserna om minsta utsyningsavgift tillämpades i dylika fall; så vore emellertid icke förhållandet åtminstone inom nedre Norrbottens distrikt. På av vederbörande tjänstemän framställda förfrågningar, huru stadgandet om minsta utsyningskostnad i dylika fall borde tydjas, hade överjägmästaren med hänsyn till att fråga vore om endast ett eller annat träd, högst något tiotal, ansett sig böra framhålla, att utsyningskostnad à 3 kronor icke i dylika fall skulle debiteras. Med avseende å kostnaderna för utsyning av fullmåliga träd vore att märka, att något större antal träd, som avsevärt överstege för fullmåliga träd stadgat mått, icke funnes i Norrbottens län å de skogar, som berördes av dimensionslagen, och säkerligen ej heller i Västerbottens län. I stort sett torde kubikmassan av de fullmåliga träd, som utsynades, kunna beräknas utgöra 0.40 kbm. per träd, vadan med en utsyningsavgift av 5 öre per kbm. utsyningskostnaden per träd belöpte sig till cirka 2 öre, en kostnad, som med hänsyn till värdet av sådana träd icke borde verka betungande. Någon anledning varför fullmåliga träd, som ju finge avverkas utan utsyning, skulle vara fria från utsyningsavgift, syntes icke föreligga, så länge avgift erlades för undermålig skog.

c) *Överjägmästaren i Skellefteå distrikt:*

Att utsyningsavgifterna i många fall stigit utöver de förut vanliga beloppen berodde därpå, att en hel del fullmålig skog ingått i utsyningarna och att kubikmassan å densamma möjligen satts för hög i vissa fall. Före 1916 stämplades fullmåliga träd endast i ytterst få undantagsfall. Enligt överjägmästarens mening borde särskild utsyningsavgift icke utgå för de fullmåliga träd, som stämplades, utan dessa borde inräknas i högsta dimensionsklassen, dock med angivande av antalet fullmåliga träd, som inginge, eller ock hälst borde utsyningsavgiften bortfalla helt och hållet för fullmåliga träd. Likaså ansåge han, att påmärkning av tilläven tyrs ifällda träd, träd fällda i timmervägar o. d. icke kunde anses utgöra särskild förrättning, för vilken skulle utgå ersättning med 3 kronor.

d) *Överjägmästaren i Umeå distrikt* hänvisade till ett av skogsingenjören i Umeå skogsvårdsområde avgivet utlåtande. I detta uppgavs med specificerade siffror kostnaden i utsyningsavgift och hantlangning utgöra för utsyning av gagnvirke till avsalu 1.5 procent och för utsyning av vedskog 2.5 procent av det utsynade virkets värde. Dessa kostnader, framhöll skogsingenjören, kunde icke anses oskäliga; i gengäld erhöle ju skogsägaren virkets sakkunniga uttagande enligt skogsvårdens fordringar samt dess klassificering och kubikering — av stort värde vid försäljning av virket.

Domänstyrelsen har åberopat såväl överjägmästarnas uttalanden som ock ovan omförmälda cirkulär den 30 maj 1916 samt därvid framhållit, att med den ökning av kvantiteten utsynat virke, som cirkuläret framkallat, hade naturligtvis även utsyningskostnaden per dag blivit större, och att alltså detta förhållande icke gäve något stöd åt talet om orättvisan i nu utgående utsyningsavgifter för stämpling av undermålig skog och den extra beskattning, som härigenom ålades vissa skogsägare.

Då det författningsförslag, mot vilket det föreslås att utbyta nu gällande dimensionslag, har samma innehåll som det motionsvis inom riksdagen väckta förslag, vilket i sammanhang med nämnda lags antagande var under prövning men icke vann riksdagens bifall, torde det icke vara behöfligt att närmare angiva de grunder, på vilka jag anser mig icke böra förorda en sådan omläggning av förevarande lagstiftning. För övrigt lär dimensionslagen hava varit i tillämpning alltför kort tid — allenast något mer än ett år — för att man skulle kunna hava någon på stadgad erfarenhet om dess verkningar grundad anledning att redan nu utbyta densamma mot andra bestämmelser. Härtill kommer, att, på sätt framhållits särskilt av de hörda överjägmästarna, under tillämpningstiden till följd av kriget rått alldeles exceptionella förhållanden på trävarumarknaden, vadan även av den anledningen något säkert uttalande om huruvida lagens bestämmelser i praktiken visat sig ändamålsenliga eller ej knappast lär kunna göras. Då normala förhållanden åter inträda och den för dimensionslagens handhavande avsedda skogspersonalens tid och krafter bättre motsvara anspråken, torde säkerligen dimensionslagens bestämmelser komma att stå i gynnsammare dager än hittills. I sammanhang härmed vill jag erinra, hurusom i den till pågående riksdag avlåtna statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln punkterna 81 och 82 bebådats propositioner till riksdagen med förslag till förhöjning av anslaget för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, varigenom den för nämnda tillsyn avsedda skogspersonalen skulle komma att avsevärt ökas och det redan under innevarande år. Ävenledes må framhållas, att, sedan det förslag om anvisande av anslag till främjande av skogsvård å berörda skogar, varom förmäles i samma statsverksproposition (punkten 83 under nionde huvudtiteln), numera bifallits av riksdagens bägge kamrar, den skogsvårdande verksamheten å hemmansskogarna, vilken — om med rätt eller orätt lämnar jag

Departement-
schefen.
Ny dimen-
sionslag.

därhän — särskilt framhållits såsom försvårad av nu gällande bestämmelser, torde vinna ett beaktansvärt stöd.

Med det ovan sagda har jag icke berört frågan, huruvida annan skogslagstiftning än sådan, som bygger på dimensionsprincipen, bör genomföras för nu ifrågavarande landsändar. Denna fråga föreligger icke nu, då det endast gäller företrädet mellan två författningar, vilka båda bygga på nämnda princip. Då skogslagstiftningskommitténs betänkande föreligger, är tiden inne att upptaga den större frågan till behandling.

1 och 5 §§.

Vad härefter angår de framställda erinringarna mot enstaka stadganden i dimensionslagen och därvid först dem, som riktats mot 1 och 5 §§, må till en början framhållas, att man vid avfattandet av nu gällande dimensionslag sökt att så rättvist som möjligt mot varandra avväga å ena sidan statens skyldighet att skapa erforderliga garantier mot skövling av ungskogen samt å andra sidan skogsägarnas och ortsbefolkningens berättigade intressen. Då emellertid såväl domänstyrelsen som flertalet av de hörda överjägmästarna vitsordat, att större frihet än vad nu råder i avseende å avverkning av ved till bränsle icke komme att medföra någon fara för ungskogen, och då dylik frihet skulle i sin mån bidraga till den i dessa tider bekymmersamma bränslefrågans lösning ävensom till någon lättnad i skogspersonalens i dessa trakter tunga arbetsbörd samt till ökad möjlighet för denna personal att inom beräknad tid medhinna förrättningarna, synes anledning icke föreligga att ställa sig avvisande mot framställningen härutinnan.

Framställningen i vad den avser byggnadsvirke kan jag däremot icke förorda. Under de senare åren har efterfrågan därå alltför starkt ökats, för att de nu gällande restriktionerna med avseende å dylikt virke skulle kunna eftergivnas eller mildras. Trots den ökade efterfrågan torde, då de av kriget föranledda exceptionella förhållandena ej längre äro rådande, byggnadsvirke kunna i tillräcklig myckenhet erhållas från samma eller angränsande skifteslag, i vilket fall restriktionerna icke gälla. Emellertid synes lättnad i tillförseln av byggnadsvirke redan nu kunna beredas ortsbefolkningen — utan att ungskogens bestånd därmed äventyras — genom ett tillägg till 5 § i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag, och varder dylikt tillägg därför av mig tillstyrkt.

I anslutning till vad jag sålunda anfört får jag alltså föreslå följande tillägsbestämmelser till 1 och 5 §§ i gällande dimensionslag,

allenast med redaktionella jämkningar anslutande sig till domänstyrelsens förslag:

1 §.

Å enskilde — — — nedan stadgas.

Skall avverkningen ske för oundgängligt husbehov inom skifteslaget, där fastigheten är belägen, eller angränsande skifteslag, vare tillstånd icke erforderligt; ej heller, där det avverkade virket skall upphuggas till ved för att inom det område, där denna förordning äger tillämpning, användas till oundgängligt husbehov. Virke efter dylik avverkning — — — nedan sägs.

5 §.

Göres anmälan, varom i 3 § sägs, före den 1 april, skall förrättningen företagas och avslutas före den 1 påföljande oktober. Förrättning för stämpling, som i 3 § tredje stycket sägs, skall, ändå att anmälan därom gjorts efter april månads ingång, företagas och avslutas enligt vad i första punkten är stadgat. Uppstår under — — — påföljande december.

Anmälan bör — — — antagas kräva.

Tiden, då — — — är sagt.

Till sist må påpekas, att jämväl det föreslagna tillägget till 1 § är avsett att omfattas av stadgandet i 3 § andra stycket om skyldighet för skogstjänsteman att för avverkning giva anvisningar enligt skogsvårdens fordringar samt av bestämmelserna om straff m. m. i 9 §.

Anmärkningen, att utsyningsförrättningarna inom flertalet skogsvårdsområden icke hinna avslutas före den 1 oktober, torde närmast beröra den särskilt under nu rådande exceptionella förhållanden aktuella frågan om behovet av ökad skogspersonal. Härutinnan vill jag då ånyo erinra om den utökning av skogspersonalen, som åsyftas med ovan omnämnda till riksdagen bebådade propositioner och enligt vilken personalens antal torde komma att bli tillräckligt. Vidare må påpekas, att enligt den förnyade instruktionen för skogsstaten den 28 april 1916 skogsingenjör må uppdraga åt tillsyningsman, som därtill provas skicklig, att verkställa utsyning och stämpling av virke, som skall avverkas genom

gallring eller genom rensningshuggning av vissa slags träd, samt att avstämpla träd å trakthygge, vars gränser blivit behörigen bestämda, ävensom i övrigt sådana träd, som antingen skola fällas uteslutande för husbehov eller ock äro avsedda till försäljning under hand för förbrukning inom orten och utgöra allenast ett mindre antal. Att denna utvidgade befogenhet för tillsyningsmännen, genom vilken skogsingenjörernas arbetsbörda röner motsvarande lättnad, bör, om den tillämpas i avsedd utsträckning, icke oväsentligt befördra utsyningsförrättningarnas skyndsammare genomförande, synes uppenbart. I samma riktning verkar naturligtvis även domänstyrelsens ovan omförmälda cirkulär den 30 maj 1916, enligt vilket utsyningsförrättningar därefter få bedrivas med ökat antal stämpelingsyxor.

3 och 9 §§.

Beträffande den gjorda hemställan, att träd, som komme att användas till kolning, icke skulle behöva stämplas före avverkningen, lära givetvis de åtgärder för utsyningsförrättningar påskyndande, för vilka jag nyss redogjort, komma att till stor del undanröja själva grunden för nämnda hemställan. Då emellertid domänstyrelsen föreslagit att på visst sätt tillmötesgå samma hemställan och det icke synes vara något i sak att erinra mot dess förslag, har jag ansett mig böra tillstyrka detsamma. Jämfört med det förslag, som avgivits av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län — enligt vilket ju även träd av större dimensioner skulle kunna få stämplas först efter avverkningen — synes domänstyrelsens förslag erbjuda säkrare garantier för tillgodoseende av skogsvårdsintresset särskilt under rådande högkonjunktur på träkol, då till och med sågtimmer resas i kolmilorna. Emellertid lärer vara nödvändigt att komplettera domänstyrelsens förslag med straffbestämmelser.

I överensstämmelse härmed får jag föreslå följande tillägg till 3 och 9 §§:

3 §.

Vill någon — — — tillstånd till avverkningen.

Träd, som enligt sådant tillstånd må avverkas, skola före avverkningen genom förrättningsmannens försorg stämplas med särskilt märke. Dock må, där det i särskilt fall finnes vara av förhållandena påkallat, förrättningsmannen i den omfattning, som prövas lämplig, medgiva, att träd, som 1.5 meter från marken icke i någon riktning hålla, barken inberäknad, minst 20 centimeter i genomskärning, avverkas

utan föregående stämpling. Vid dylik avverkning skall iakttagas vad förrättningsmannen föreskriver om tillsyn därå; och må avverkade träd ej å skogen kolas eller från skogen avföras, innan de genom förrättningsmannens försorg blivit uppmätta och med föreskrivet märke stämplade.

På anmälan — — — å exportsåg.

9 §.

Bedriver någon — — — virkets värde.

Innefattar förfarande — — — är sagt.

Låter någon — — — två hundra kronor. Lag samma vare, där någon bryter mot sådan föreskrift om tillsyn å avverkning, som skogstjänsteman enligt 3 § andra stycket meddelat, eller i strid mot vad i samma stycke är stadgat kolar eller avför träd, som ej blivit uppmätt och stämplat.

Vad slutligen angår erinringarna i fråga om utsyningsavgifterna torde, särskilt med hänsyn till vad överjägmästarna anfört, någon anledning att vidtaga ändring i bestämmelserna om nämnda avgifter icke kunna anses vara ådagalagd.

8 §.

De ändringar i förordningen, som jag nu tillstyrkt, böra träda i tillämpning så fort som möjligt redan under innevarande år.

Härefter hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken, i överensstämmelse med de av departementschefen här ovan framställda förslag;

och behagade, på statsrådets tillstyrkan, Hans Maj:t Konungen härtill lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Olle Åkerberg.